

บทวิจารณ์หนังสือ

“เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” เขียนโดย อาจารย์วศิน อินทสระ

พระสมุห์ชาญชัย ญาณชาโต(เพชรดี)¹

PrasamuhChanchai Nānajāto (Pecaradee)

บทคัดย่อ

อาจารย์วศิน อินทสระ เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในคำสอนของพระพุทธศาสนา และเป็นนักเขียนที่มีผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งในเมืองไทย มีผลงานทางวิชาการทั้งหนังสือและบทความจำนวนมาก หนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” จัดพิมพ์โดยชมรมกัลยาณธรรม หนังสือดีลำดับที่ 319 พุทธศักราช 2558 มีความยาว 71 หน้า หนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ได้จัดแบ่งเนื้อหาเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) บทนำ 2) การเผยแผ่โดยการพูด 3) การเผยแผ่โดยการเขียน 4) การเผยแผ่โดยการทำตัวอย่างให้ดู 5) สภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนา และ 6) ภาคผนวก การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทางสื่อมวลชน สำหรับเป้าหมายของหนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ผู้เขียนต้องการอธิบายเทคนิคในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรทางศาสนา ครูอาจารย์ รวมทั้งผู้เผยแผ่ธรรมและประชาชนทั่วไป จะได้ใช้เป็นเครื่องมือและเป็นการกำลังใจในการทำงานและดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาในหนังสือ “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” เล่มนี้ ผู้เขียนแสดงไว้เป็นลำดับขั้นตอนดีมาก ด้วยถ้อยธรรมอันสละสลวยอ่อนโยน และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง²

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

² วศิน อินทสระ, เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา, (สมุทรปราการ : Canna graphic, 2558), หน้า 5.

เนื้อหา

หนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ประกอบด้วยเนื้อหาเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้

1. บทนำ

ผู้เขียนแสดงให้เห็นปัญหาและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเมืองไทย ว่าในมหาวิทยาลัยสงฆ์นั้นมีหลักสูตรทันสมัย การเรียนการสอนดีพอสมควร แต่ยังขาดโครงการสำคัญ อันหนึ่ง คือการฝึกอบรมพระภิกษุนักศึกษาผู้มีศักยภาพที่จะเป็นนักเผยแผ่ที่ดีได้ ให้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในการเป็นนักเผยแผ่ การเผยแผ่ทำได้ 3 วิธี คือ 1) การพูด 2) การเขียน 3) การทำตัวอย่างให้ดู

2. การเผยแผ่โดยการพูด

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่โดยการพูดนั้น ทำกันโดยทั่วไปอยู่แล้วและทำกันมากทั้งในทีวี และวิทยุ แต่ดู ๆ ก่อนข้างจะได้ผลน้อย ไม่ค่อยคุ้มค่า เวลา น่าจะลองวิเคราะห์ดูว่า เพราะอะไร?

2.1 เกี่ยวกับตัวผู้พูดหรือผู้สอน ได้แก่ 1) ผู้พูดหรือผู้สอน มีคุณสมบัติพอหรือไม่ เช่น คุณสมบัติของผู้เผยแผ่ ที่พระพุทธองค์ทรงเรียกว่าคุณสมบัติของผู้กล่าวธรรม ที่เรียกอย่างไทย ๆ ว่า “ธรรมกถึก” 2) การเตรียมตัว ผู้สอน ควรเตรียมตัวให้พร้อม 3) การค้นคว้า ผู้พูด ควรค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความคิด อะไรใหม่ ๆ 4) หลักฐาน เมื่ออ้างสิ่งใดก็ควรมีหลักฐานและควรดูให้แม่นยำแล้วจดบันทึกไว้ เพื่อช่วยความจำในการแสดงธรรม 5) บุคลิกภาพของผู้แสดงธรรม บุคลิกภาพต้องดูสุภาพเหมาะสม 6) ความรู้ ผู้บรรยายควรอบรมตนให้เป็นผู้มีความรู้ดีในเรื่องที่ตนแสดง 7) มีความสามารถดี ในการกล่าว ในการบรรยาย

2.2 เกี่ยวกับเรื่องที่พูดหรือเรื่องที่นำมาสอน ต้องให้พอเหมาะพอสมกับผู้ฟังหรือผู้เรียน เรื่องนี้ต้องอยู่ในวิจารณ์ญาณของผู้สอน กล่าวโดยทั่วไป การสั่งสอนก็คือการให้การศึกษา การให้การศึกษาที่ดีนั้นก็คือการช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ มองสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง พระพุทธศาสนาเน้นตรงจุดนี้มาก

3. การเผยแผ่โดยการเขียน

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการเขียนเป็นสิ่งแทนการพูด แต่ในสังคมของเรายังมีผู้ทำงานเผยแผ่ศาสนาโดยการเขียนน้อยมาก จะเป็นเพราะทำยากหรืออย่างไร ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้าค่อย ๆ ฝึก ย่อมทำได้ แต่จะทำได้ดีเพียงไรหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่างทำนองเดียวกับการพูด เช่น 1) ความรู้ ความเข้าใจ 2) ความพร้อม 3) ศิลปะในการอธิบาย 4) สภาพทางจิตใจ

4. การเผยแผ่โดยการทำตัวอย่างให้ดู

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการทำตัวอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น เป็นเรื่องสำคัญมากในการสอน สำหรับคนใกล้ชิดแล้วสำคัญกว่าการสอนด้วยวาจา การทำตัวอย่างให้ดูจึงเป็นการเผยแผ่ศาสนาอยู่ในตัว เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้ออกาสอยู่ใกล้คนดี ได้เห็นแบบที่ดีแล้ว ควรทำตัวให้เหมาะที่จะรองรับดูดซับเอาคุณสมบัติต่าง ๆ ของท่านไว้ให้ได้มากที่สุด

5. สภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนา

ผู้เขียนแสดงให้เห็นปัญหาสภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ที่มีภูมิธรรมทรงความรู้จริง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีการฝึกฝนอบรมบุคลากรทางศาสนา ไม่ว่าทางฝ่ายพระหรือฝ่ายฆราวาส

ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพขาดแคลนบุคลากรผู้ขึ้นในสิ่งที่ถูกต้อง ในวงการพุทธศาสนาของเราขาดบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งในประเทศและที่จะไปทำงานในต่างประเทศ ซึ่งเราจะต้องเพิ่มสมรรถภาพของบุคลากรขึ้นอีกหลายเท่าตัว เราจะต้องช่วยกันเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรทางศาสนาให้ดีขึ้น เพื่อเราจักได้มีศาสนทายาทที่ดีสืบอายุพระศาสนาต่อไป

6. ภาคผนวก

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อมวลชน

ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้ศาสนธรรมในโลกปัจจุบัน สถานการณ์ของโลกปัจจุบันซับซ้อน มีปัญหา มาก มีความยุ่งยากเพิ่มขึ้นทั้งภายนอกและภายในภายนอกหมายถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภายในหมายถึงปัญหาความขัดแย้งทางจิตใจ ความตึงเครียดทางอารมณ์ ด้วยการพิจารณาเห็นข้อเท็จจริงอย่างนี้แหละ จึงได้มีการ

ส่งเสริมให้มีการเผยแผ่ศาสนาในสังคมใหญ่ ๆ โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นทางผ่านไปสู่มวลชน เพื่อลดการตั้งครีดยจากปัญหาดังกล่าว

ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางสื่อมวลชนในปัจจุบัน ปัจจุบันการเผยแผ่ศาสนาทางสื่อมวลชนเป็นไปอย่างกว้างขวางทั้งทางหนังสือพิมพ์ (รายวัน รายสัปดาห์) วิทยุ และโทรทัศน์ ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธก็จริง แต่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาโดยหาเหตุผล เข้าถึงจุดมุ่งหมายของพระพุทธศาสนา และปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามหลักคำสอนของศาสนานี้ยังมีน้อยเกินไป

ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องและสิ่งที่ควรแก้ไขของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการแสดงตนของผู้นำทางศาสนานั้น ส่วนหนึ่งเป็นความบกพร่องของประชาชนเอง ที่ไม่ศึกษาให้เข้าใจในศาสนาที่ตนนับถืออยู่อย่างมีเหตุผล เหมือนนับถือคนโดยที่ไม่เคยรู้จักเขา การเผยแผ่ศาสนาที่ออกมาในรูปของการแสดงธรรมทั้งทางสื่อสารมวลชนและทางกลุ่มชนโดยตรง

ผู้เขียนได้เสนอแนะให้คณะสงฆ์ควรมีบทบาทในการเผยแผ่ศาสนาให้เป็นระบบยิ่งกว่านี้ คณะสงฆ์ควรมีโครงการ หลักการ และวิธีการอันก้าวหน้า รัดกุมและคอยติดตามผลเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้ ควรจัดพิมพ์เอกสารหรือจุลสารเล็ก ๆ ควรมีที่ปรึกษาทุกซ์สำหรับประชาชนเพื่อเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือเยาวชนผู้ลำบากยากจน คณะสงฆ์น่าจะมึโรงเรียนของตนเองอย่างน้อยจังหวัดละแห่ง ดำเนินการโดยพระสงฆ์ นอกจากการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นส่วนตัวอันเป็นข้อหลักแล้ว ถ้าทำประโยชน์แก่สังคมอย่างนี้ด้วย ก็จะเป็นการเผยแผ่ศาสนาที่จะได้ผลในระยะยาวและมั่นคงอย่างยิ่ง

วิจารณ์

จากการสรุปเนื้อหาของหนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ทำให้พบจุดเด่น และ จุดด้อยของหนังสือเล่มนี้ ดังต่อไปนี้

จุดเด่น

จุดเด่นของหนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” คือ ผู้เขียนท่านมีภูมิรู้ ภูมิธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จึงได้จัดแสดงเนื้อไ้เป็นลำดับขั้นตอนดีเหลือเกิน น่าติดตาม เป็นธรรมชาติที่วิจิตรงดงาม ด้วยถ้อยธรรมอันสละสลวย อ่อนโยน นำมาปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เป็น

คู่มือสำหรับบุคลากรทางศาสนา ครูบาอาจารย์ รวมทั้งผู้เผยแผ่ธรรมและประชาชนทั่วไป จะได้ใช้เป็นเครื่องมือและเป็นกำลังใจในการทำงาน และดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดด้อย

ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ท่านมีความรู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ท่านมองบุคลากรทางพระพุทธศาสนาว่าขาดแคลนความรู้ แต่ท่านมองข้ามขั้นตอนการคัดเลือกบุคลากรโดยเฉพาะพระภิกษุที่ขาดการคัดสรรเข้ามาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งการปกครองคณะสงฆ์ที่ต้องเข้ามามีส่วนตั้งแต่การคัดเลือก อบรม ตั้งองค์กรการเผยแผ่ตั้งแต่ระดับตำบลถึงระดับภาคที่เป็นรูปธรรม ทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการเผยแผ่ จึงไม่ได้นำเสนอปัญหาดังกล่าว

นอกจากจุดเด่นและจุดด้อยดังกล่าวข้างต้นแล้ว หลังจากอ่านหนังสือเรื่องนี้ ผู้วิจารณ์ยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องและขัดแย้งกับผู้เขียนหนังสือหลายประการ โดยแบ่งเป็นแนวคิดเห็นที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดที่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกับผู้เขียนหนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา” ใน 4 ประเด็น ได้แก่

1. เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่โดยการพูดนั้น ค่อนข้างจะได้ผลน้อย³ เพราะ 1) เกี่ยวกับตัวผู้พูดหรือผู้สอน ได้แก่ (1) ผู้พูดหรือผู้สอน มีคุณสมบัติไม่เพียงพอ (2) การเตรียมตัว ผู้สอน อาจเตรียมตัวให้พร้อม (3) การค้นคว้า ผู้พูด ควรค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความรู้ความคิด อะไรใหม่ ๆ (4) ขาดหลักฐาน เมื่ออ้างสิ่งใดก็ควรมีหลักฐานและควรดูให้แม่นยำแล้วจดบันทึกไว้ เพื่อช่วยความจำในการแสดงธรรม (5) บุคลิกภาพของผู้แสดงธรรม ควรบุคลิกภาพต้องดูสุภาพเหมาะสม (6) ความรู้ ผู้บรรยายควรอบรมตนให้เป็นผู้มีความรู้ดีในเรื่องที่ตนแสดง (7) มีความสามารถดี ในการกล่าว ในการบรรยาย 2) เกี่ยวกับเรื่องที่พูดหรือเรื่องที่นำมาสอน ต้องให้พอเหมาะสมกับผู้ฟังหรือผู้เรียน

³ วศิน อินทสระ, เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา, (สมุทรปราการ : Canna graphic, 2558), หน้า 15-28.

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นนี้ที่ว่า การเผยแผ่ศาสนาควรต้องเน้นพัฒนาที่ตัวผู้เผยแผ่เอง โดยบุคลิกภาพที่ติดตัวได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของนักเผยแผ่นอกเหนือจากคุณสมบัติด้านคุณธรรม เพราะบุคลิกภาพที่สง่างาม น่ามองน่าเลื่อมใสย่อมเป็นเหตุนำมาซึ่งความเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็นได้ พระพุทธรองค์ทรงมีพระวรกายที่สง่างาม ประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษ ดังมีจังกิพราหมณ์ชมว่า “พระสมณโคตมมีพระรูปงาม น่าดู น่าเลื่อมใส มีพระฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนักดุจพรม มีพระวรกายดุจพรม โอกาสที่จะพบเห็นยากนัก”⁴ การเผยแผ่พระพุทธศาสนานอกจากมีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่แล้ว คุณสมบัติของนักเผยแผ่ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นได้ เพราะนักเผยแผ่ที่ดีนั้นแม้จะไม่ออกปากพูดก็สามารถเผยแผ่พุทธธรรมได้ บุคลิกลักษณะที่ดึงดูดก็ยังคงความผ่องใสแห่งจิตใจให้เกิดศรัทธาแก่ผู้ที่พบเห็น ผู้วิจารณ์มองว่าปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทยว่าพระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยทั้งหลักธรรมและสภาพสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับ นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวถึงปัญหาดังกล่าวไว้ว่า “พระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยไม่เข้าใจพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง และไม่เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน จึงสื่อสารกับประชาชนไม่ได้ และเป็นผู้นำวิญญูญาณไม่ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนเป็นเพียงพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่”⁵

2. เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการเขียนเป็นสิ่งแทนการพูด แต่ในสังคมของเรายังมีผู้ทำงานเผยแผ่ศาสนาโดยการเขียนน้อยมาก⁶ จะเป็นเพราะทำยาก ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่างทำนองเดียวกับการพูด เช่น 1) ความรู้ ความเข้าใจ 2) ความพร้อม 3) ศิลปะในการอธิบาย 4) สภาพทางจิตใจ

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นนี้ที่ว่า การเขียนเป็นสิ่งแทนการพูด แต่ในสังคมของเรายังมีผู้ทำงานเผยแผ่ศาสนาโดยการเขียนน้อยมาก อาจเป็นที่ขาดโอกาสหรือทุนสนับสนุนในการเผยแผ่ สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งขาดทุนที่จะช่วยอุดหนุนในการเผยแผ่ ขาดบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ในการเผยแผ่ และ ขาดการ

⁴ ดูรายละเอียดใน ที.สี. (ไทย) 9/486/216.

⁵ ประเวศ วะสี, *สวนโมกข์ ธรรมกาย สันติอโศก*, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2541), หน้า 102.

⁶ วติน อินทสระ, *เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา*, (สมุทรปราการ : Canna graphic, 2558), หน้า 31.

วางแผนที่ดี⁷ และ“พระสงฆ์และสามเณรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อยไม่เข้าใจพุทธธรรมอย่างลึกซึ้งและไม่เข้าใจสภาพสังคมปัจจุบัน จึงสื่อถึงประชาชนไม่ได้”⁸

3. เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการทำตัวอย่างให้ดู⁹ เป็นอยู่ให้เห็น เป็นเรื่องสำคัญมากในการสอนสำหรับคนใกล้ชิดแล้วสำคัญกว่าการสอนด้วยวาจา ถ้าเขานิยมชอบบทบาทและการกระทำ คำพูดของเราผู้เป็นตัวแบบจะซึมลึกลงไปในความรู้สึกนึกคิดของเขา หล่อหลอมเป็นนิสัยอุปนิสัยอันถาวรต่อไป การทำตัวอย่างให้ดูจึงเป็นการเผยแผ่ศาสนาอยู่ในตัว

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นนี้ที่ว่า การทำตัวอย่างให้ดู เป็นอยู่ให้เห็น เป็นเรื่องสำคัญมากในการสอน ยกตัวอย่าง กรณีพระสารีบุตรพบ ท่านพระอัสสชิ¹⁰ ครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตยังกรุงราชคฤห์ สารีบุตรปริพาชกได้เห็นท่านพระอัสสชีกำลังเที่ยวบิณฑบาตอยู่ในกรุงราชคฤห์มีภิกษุชานาเลื่อมใส มีจักขุทอดลงถึงพร้อมด้วยอิริยาบถแล้วคิดว่า “ภิกษุรูปนี้คงเป็นองค์ใดองค์หนึ่งในบรรดาพระอรหันต์หรือท่านผู้ดำเนินสู่หนทางแห่งความเป็น พระอรหันต์ในโลกเป็นแน่” จึงเกิดความเลื่อมใส หรืออย่างกรณีที่อนาถบิณฑิกคหบดีเดินเข้าไปยังป่าสีตวัน¹¹ เพื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเห็นพระพุทธร่องค์ทรงเดินจงกรมที่กลางแจ้ง ได้ทอดพระเนตรเห็นท่านอนาถบิณฑิกคหบดีเดินมาแต่ไกล ครั้นแล้วจึงเสด็จลงจากที่จงกรมประทับนั่งบนอาสนะที่ปูไว้ ครั้นแล้วได้ตรัสกับท่านอนาถ-บิณฑิกคหบดีดังนี้ว่า “มาเกิดสุกัถตะ” จากพระจริยาวัตรอันงดงามของพระพุทธเจ้าทำให้ท่านอนาถ-บิณฑิกคหบดีมีจิตเลื่อมใสศรัทธา เมื่อได้ฟังธรรมก็ได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน

⁷ พระเทพรัตนกวี, เจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ วัดมหาธาตุ(พระอารามหลวง), **สัมภาษณ์**เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2558. อ้างใน พระครูปริยัติพัชรธรรม (ชัยฤทธิ์ สุธมโม), “การศึกษาเปรียบเทียบการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เปรียบเทียบกับบาทหลวงในคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), หน้า 58.

⁸ ประเวศ วะสี, **สวนโมกข์ ธรรมกาย สันติอโศก**, หน้า 102.

⁹ วศิน อินทสระ, **เทคนิคการเผยแผ่ศาสนา**, หน้า 39.

¹⁰ วิ.ม. (ไทย) 4/60-62/72-77.

¹¹ วิ.จุ. (ไทย) 7/305/113-114.

4. เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นปัญหาสภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ทั้งพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชน ที่ผู้มีภูมิธรรมทรงความรู้จริง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีน้อย¹²

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นนี้ที่ว่า ปัญหาสภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ทั้งพระสงฆ์และสามเณรและพุทธศาสนิกชนที่ ผู้มีภูมิธรรมทรงความรู้จริง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีน้อย สอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ธรรมของสถาบันสงฆ์ไทยมีผู้ศึกษาแล้ว พบว่าปัญหาและอุปสรรคด้านพระสงฆ์และสถาบันสงฆ์ในฐานะผู้เผยแผ่ธรรมะขาดแคลนพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง¹³ ปัจจุบัน พระสงฆ์ที่ออกไปเผยแผ่ธรรมะยังไม่มีความรู้ ไม่แตกฉานในหลักเท่าที่ควร ไม่รู้นิติปฏิบัติสัมมาทิฐิเพียงพอ (เชี่ยวชาญด้านภาษา) ไม่รู้จักการวิเคราะห์บริบทผู้ฟัง ไม่รู้จักการถ่ายทอดในรูปแบบวิทยาการโลกยุคใหม่ การเทศน์ การบรรยายยังคงใช้ภาษาเก่า ๆ เดิม ๆ ตามจารีตประเพณี ทำให้เกิดปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะ¹⁴

แนวคิดที่ไม่เห็นด้วย

ผู้เขียนแสดงให้เห็นปัญหาสภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ที่มีภูมิธรรมทรงความรู้จริง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรมีการฝึกฝนอบรมบุคลากรทางศาสนา ไม่ว่าทางฝ่ายพระหรือฝ่ายฆราวาส¹⁵ เราจะต้องช่วยกันเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรทางศาสนาให้ดีขึ้น เพื่อเราจักได้มีศาสนทายาทที่ดีสืบอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

ผู้วิจารณ์มีความเห็นต่างกับข้อความข้างต้นนี้ที่ว่า ปัญหาสภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ทั้งพระสงฆ์และสามเณรและพุทธศาสนิกชนที่ ผู้มีภูมิธรรม

¹² วศิน อินทสระ, เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา, (สมุทรปราการ : Canna graphic, 2558), หน้า 49-52.

¹³ สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ, “การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 39.

¹⁴ สุรศักดิ์ มณีสุวรรณ, “ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการเผยแผ่ธรรมะในยุคปัจจุบัน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/556623> [26 พฤศจิกายน 2560].

¹⁵ วศิน อินทสระ, เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา, หน้า 49-53.

ทรงความรู้ จริง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีน้อย ซึ่งตรงนี้ผู้เขียนอาจจะมองข้ามจุดที่สำคัญของปัญหา คือ ขบวนการรับบุคคลเข้ามาเป็นพระสงฆ์ นั้นจะเห็นว่ายังไม่ได้บุคคลที่มีคุณภาพถึงแม้จะมีขั้นตอนการพัฒนาอย่างไร แต่ถ้าบุคลากรที่เข้ามามีคุณภาพก็ยากที่จะพัฒนา และควรเน้นให้ชาวพุทธในประเทศไทยการส่งเสริมจิตอาสา เพราะจะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น โดยไม่เผยแผ่แต่คณะสงฆ์ ดังกรณี มูลนิธิพุทธฉือจี้ ของไต้หวัน ส่งเสริมให้คนมีจิตอาสา ซึ่งมูลนิธิพุทธฉือจี้มีอาสาสมัครมากกว่า 2 แสนคนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ¹⁶ อาสาสมัครเหล่านี้ไม่ได้รับเงินเดือน เมื่อจะต้องเดินทางไปปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในและนอกประเทศไต้หวันก็ต้องออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งหมดเอง เรียกว่าเป็นการทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ อย่างบริสุทธิ์ ยึดมั่นในหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ด้วยวิถีแห่งพุทธฝ่ายมหายาน จึงยิ่งมุ่งเน้นไปที่พลังแห่งเมตตา (รักโดยไม่แบ่งแยก) และอุเบกขา (ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ) ที่น่าทึ่งกว่านั้นก็คือ นอกจากอาสาสมัครเหล่านี้มีความหลากหลายในเรื่องอายุ อาชีพ และฐานะทางสังคมที่ดีมาก มีทั้งวิศวกร แพทย์ นักธุรกิจระดับซีอีโอ เศรษฐีระดับร้อยล้านพันล้าน แต่กลับยังต้องการมาเป็นอาสาสมัครผู้อุทิศตนที่พร้อมรับใช้สังคมด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน

ความสรุป

หนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” ของอาจารย์วสิน อินทสระ เนื่องด้วยผู้เขียนท่านมีคุณสมบัติของพุทธ¹⁷ และมีความรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี จึงได้จัดแสดงเนื้อไว้เป็นลำดับขั้นตอนดีเหลือเกิน น่าติดตาม เป็นธรรมชาติที่วิจิตรงดงาม ด้วยถ้อยธรรมอันสละสลวย อ่อนโยน นำมาปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรทางศาสนา ครูบาอาจารย์ รวมทั้งผู้เผยแผ่ธรรมและประชาชนทั่วไป จะได้ใช้เป็นเครื่องมือและเป็นการกำลังใจในการทำงาน และดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่านได้พูดถึงการเผยแผ่ทำได้ 3 วิธี คือ 1) การพูด 2) การเขียน 3) การทำตัวอย่างให้ดู

การเผยแผ่โดยการพูดนั้น ได้ผลค่อนข้างน้อย เพราะตัวผู้พูดหรือผู้สอน ขาดคุณสมบัติของผู้เผยแผ่ ไม่เตรียมตัวให้พร้อม ขาดการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ไม่มีหลักฐานอ้างอิงคำพูดให้น่าเชื่อถือ

¹⁶ อาพล จินดาวัฒน์, จิตอาสาพลังสร้างโลก, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สร้างสื่อ จำกัด, 2549), หน้า 69.

¹⁷ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ [ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1], พิมพ์ครั้งที่ 12, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551), หน้า 265.

การเผยแพร่โดยเขียน มีเขียนน้อยมาก จะเป็นเพราะทำยากและขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายอย่างทำนองเดียวกับการพูด เช่น 1) ความรู้ ความเข้าใจ 2) ความพร้อม 3) ศิลปะในการอธิบาย 4) สภาพทางจิตใจ

การเผยแพร่โดยการทำตัวอย่างให้ดู เป็นเรื่องสำคัญมากในการสอนสำหรับคนใกล้ชิดแล้ว สำคัญกว่าการสอนด้วยวาจา การทำตัวอย่างให้ดูจึงเป็นการเผยแพร่ศาสนาอยู่ในตัว เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้ออกาสอยุ่ใกล้ชิด ได้เห็นแบบที่ดีแล้ว ควรทำตัวให้เหมาะที่จะรองรับดูดซับเอาคุณสมบัติต่าง ๆ ของท่านไว้ให้ได้มากที่สุด

สภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนา ปัญหาสภาพขาดแคลนบุคลากรในวงการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ที่มีภูมิธรรมทรงความรู้จริง ๆ ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ควรจะมีการฝึกฝนอบรมบุคลากรทางศาสนา ไม่ว่าทางฝ่ายพระหรือฝ่ายฆราวาส ควรจะต้องช่วยกันเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรทางศาสนาให้ดีขึ้น เพื่อเราจักได้มีศาสนทายาทที่ดีสืบอายุพระศาสนาต่อไป แต่ท่านมองข้ามขั้นตอนการคัดเลือกบุคลากร โดยเฉพาะพระภิกษุที่ขาดการคัดสรรเข้ามาในพระพุทธศาสนา อีกทั้งการปกครองคณะสงฆ์ที่ต้องเข้ามามีส่วนตั้งแต่การคัดเลือก อบรม ตั้งองค์กรการเผยแพร่ตั้งแต่ระดับตำบลถึงระดับภาคที่เป็นรูปธรรม ทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่ จึงไม่ได้นำเสนอปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะจิตอาสาในการช่วยงานด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของฆราวาส

กล่าวสรุปได้ว่า หนังสือเรื่อง “เทคนิคการเผยแพร่พระศาสนา” ของอาจารย์วศิน อินทสระ แสดงเนื้อไว้เป็นลำดับขั้นตอนดี สละสลวย เป็นหนังสือที่มีคุณค่า อุดมด้วยสาระ ประเทืองปัญญา นำมาปฏิบัติได้จริง เพื่อให้เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรทางศาสนา ครูบาอาจารย์ รวมทั้งผู้เผยแผ่ธรรมและประชาชนทั่วไป จะได้ใช้เป็นเครื่องมือและเป็นกำลังใจในการทำงาน และดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ก. เอกสารชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

ข. เอกสารชั้นทุติยภูมิ

(1) หนังสือ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ [ชำระ-เพิ่มเติม
ช่วงที่ 1]. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. มงคลชีวิต ฉบับก้าวหน้า. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฐานการพิมพ์
จำกัด, 2547.

ประเวศ วะสี. สอนโมกข์ ธรรมกาย สันติอโศก. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอ
ชาวบ้าน, 2541.

วศิน อินทสระ. เทคนิคการเผยแผ่พระศาสนา. สมุทรปราการ: Canna graphic, 2558.

อำพล จินดาวัฒน์. จิตอาสาพลังสร้างโลก, กรุงเทพมหานคร: บริษัท สร้างสื่อ จำกัด, 2549.

(2) บทความ

สุรศักดิ์ มณีสุวรรณ, “ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการเผยแผ่ธรรมะในยุคปัจจุบัน”, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/556623> [26 พฤศจิกายน 2560]

(3) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย

พระครูปริยัติพัชรธรรม (ชัยฤทธิ์ สุธมโม). “การศึกษาเปรียบเทียบการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ใน
พระพุทธศาสนา เถรวาทกับบาทหลวงในคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกในเขตจังหวัด
เพชรบูรณ์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2558.

สมเกียรติ เรืองอนันต์เลิศ. “การเปิดรับธรรมะในยุคโลกาภิวัตน์”. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

(4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ธรรมะไทย. นิทานชาดก มหาสุวราชชาดก เรื่อง พญานกแขกเต้าผู้สันโดษ . [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.dhammathai.org/chadoknt/chadoknt19.php> [22 พ.ย. 2560].